

ЛИТВИНОВА-БАРТОШ Пелагея Яківна (крипт. — П. Л-ва; 03(15). 10. 1833, х. Терebenь Глухів. пов. Черніг. губ., нині Глухів. р-ну Сум. обл. — 08(21). 09. 1904, с. Землянка, нині Глухів. р-ну) — фольклорист, етнограф, мистецтвознавець. Дійсний член НТШ. Член-кореспондент Париз. антропол. товариства (1903). Навч. 1843–45 у пансіоні Г. Серебрякової у м. Шостка (нині Сум. обл.), закін. Єлисаветин. інститут для шляхет. дівчат у Москві (1852). Учителювала у с. Некрасове (нині Глухів. р-ну), Глухові, с. Землянка (від 1886). Досліджувала нар. звичаї, обряди, мист. традиції і писанкарство. Вивчала нар. медицину, умови виховання дітей, побут, домашні промисли селян. Збирала писанки, рушники, плахти. Підготувала опис давніх укр.

свят зимового циклу нар. календаря. Авторка зб. «Оповідання для дітей про домашніх тварин», уклала кн. «Азбука для народних шкіл: Составлена по звуковому методу для наглядного обучения» (обидві — Київ, 1877). Переклала комедії Ж.-Б. Мольєра «Жорж Данден, або Обдурений чоловік» (під назвою «Грицько Дендрик, або Одарчин чоловік») та «Лікар мимоволі» («Знахар поневолі»). Вміщувала статті у г. «Киевлянин», «Неделя» (Глухів).

Основні праці

Русские народные узоры. Вып. 1: Малорусские узоры Черниговской и Полтавской губернии. К., 1877; Южно-русский народный орнамент. Вып. 1: Черниговской губернии Глуховский уезд: Узоры, вышиванья, тканья и рисования. К., 1878; 1899; Сборник народных русских узоров для женских рукоделий. К., 1879; Еще о старинных трактах или дорогах в Южной России // КС. 1883. № 3; Криница – богиня плодородия у северян // Там само. 1884. № 4; Как сажали в старину людей старых на лубок // Там само. 1885. № 6; Как землянцы потеряли свою «вольницу» // Там само. 1886. № 6; Закрутки заломы // Там само. 1899. № 3; Весільні обряди і звичаї у селі Землянці Глухівського повіту на Чернігівщині // Мат. до укр.-рус. етнології. Л., 1900. Т. 3; Русские народные узоры. Вып. 2: Черниговская губерния (уезды: Конотопский, Кролевецкий, Новгород-Северский и Стародубский). Х., 1902; К истории оспопрививания в Малороссии // КС. 1904. № 5; Очерк из жизни старосветских помещиков // Там само. № 7–8; Малоросійські святки // Наука і суспільство. 1989. № 12.

В. В. Терлецький

Бібліографічний опис:

Литвинова-Бартош Пелагея Яківна / В. В. Терлецький // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-55220>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).